

БТПП Кръгла маса

27.03.2017

**Данъчно-осигурителната система и перспективите за
развитието на науката, иновациите и технологиите**

Доц. д-р Иван Костов, ЦАУР

1. Фискални цели

1.1 Основна цел: Събиране на приходи, за да могат публичните институции да изпълняват възложените им по закон, необходими и полезни за обществото и за неговото развитие, функции и да разплащат направените за това общи разходи.

1.2 Поддържане на макроикономическата стабилност;

1.3 Увеличаване на общото благосъстояние чрез намаляване на неравенството, бедността и даване шанс на всеки;

1.4 Ограничаване или стимулиране на конкретни модели потребление и сделки;

1.5 Други по-малко значими фискални цели.

2. Възможни фискални цели пряко или косвено развиващи науката, иновациите и технологиите

2.1 Достатъчно приходи, за да може държавата да развива образоването, науката и да подпомага въвеждането на нови технологии

2.3 Намаляване на неравенството и даване шанс на всеки

2.4 Стимулиране на инвестициите в иновации и технологии.

3. Различия в данъчната политика 2001-2009

3.1. Преки данъци

Вид на данъка/осигуровката	2001	2009
Данък върху доходите на физическите лица	5-степенна скала: I) необлагаем минимум; II) 20% за горницата над минимума; III) 26% за горницата над II; и, IV) 32% за горницата над III; V) 38% за горницата над IV; прогресивно облагане на печалбата с две скали: I) 23,5% и, II) 28%;	Плосък 10% без необлагаем минимум
Данък удържан при източника (дивидент, ликвидационен дял и пр.)	15%	5%
Корпоративен данък основен	2-степенна скала: : I) 23,5% и, II) 28%;	Плосък 10%

3. Различия в данъчната политика 2001-2009

3.2. Косвени данъци

Вид на данъка/осигуровката	2001	2009
Данък върху добавената стойност	20%	20%
Акцизи, усреднен индекс - оценка на автора	100	195

3. Различия в данъчната политика 2001-2009

3.3. Социално и здравноосигурителни вноски

Вид на данъка/осигуровката	2001	2009
Средната социално-осигурителна вноска	34.7% (32.7% за III категория)	22.5% за родени преди 1.1.1960; 17.5% за родени след 1.1.1960
Здравноосигурителна вноска	6%	8%

2. Различия в данъчната политика 2001-2009

2.4.1. Местни данъци

Вид на данъка/осигуровката	2001	2009
Данък върху недвижимите имоти	1.5‰	0.1-1.45‰
Данък върху наследството		
За съпрузи и наследници по права линия	7-степенна скала с необлагаем минимум, от 0.1% до 10%	Освободени
За наследници по съребрена линия	7-степенна скала без необлагаем минимум, от 0.1% до 12%	Необлагаем минимум с 0.4-0.8%
За други наследници	7-степенна скала без необлагаем минимум, от 3% до 20%	Необлагаем минимум с 3.3-6.6%

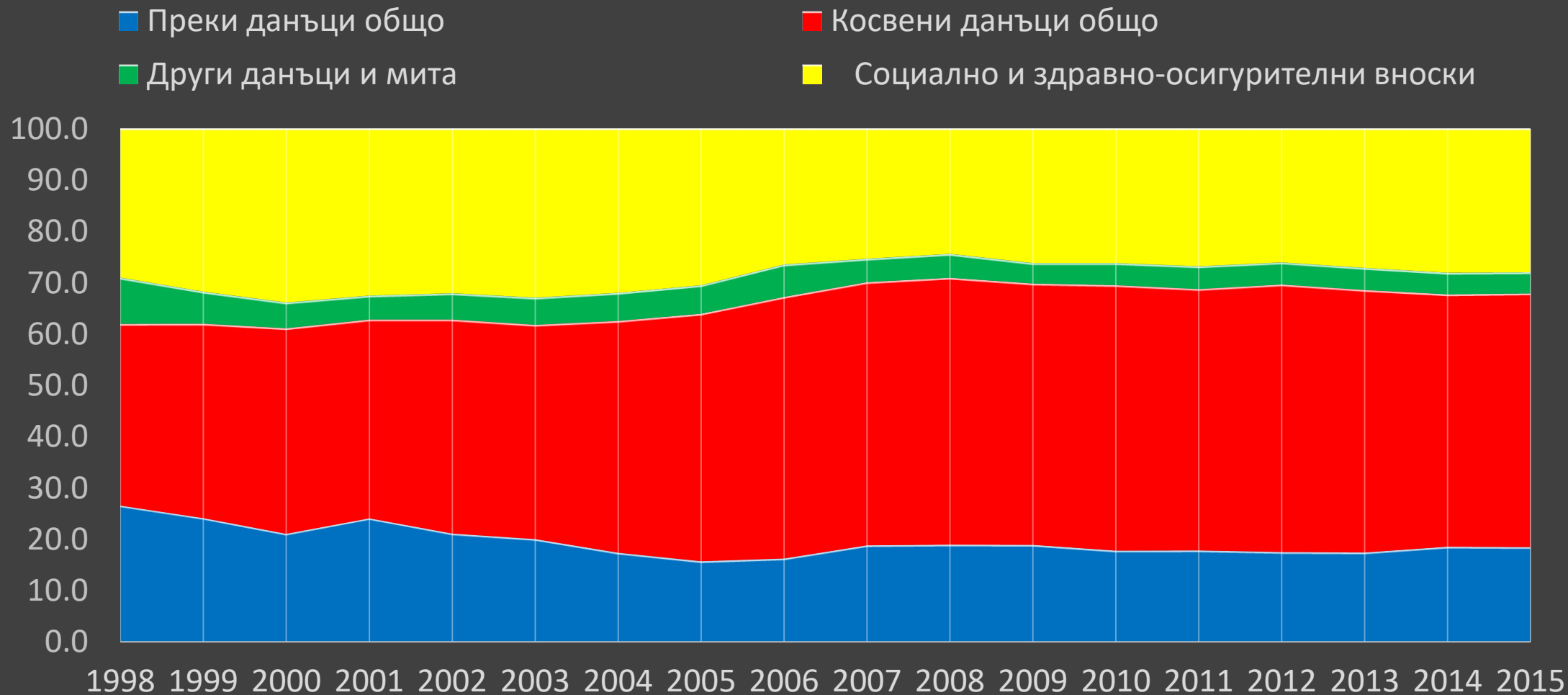
3. Различия в данъчната политика 2001-2009

3.4.2. Местни данъци

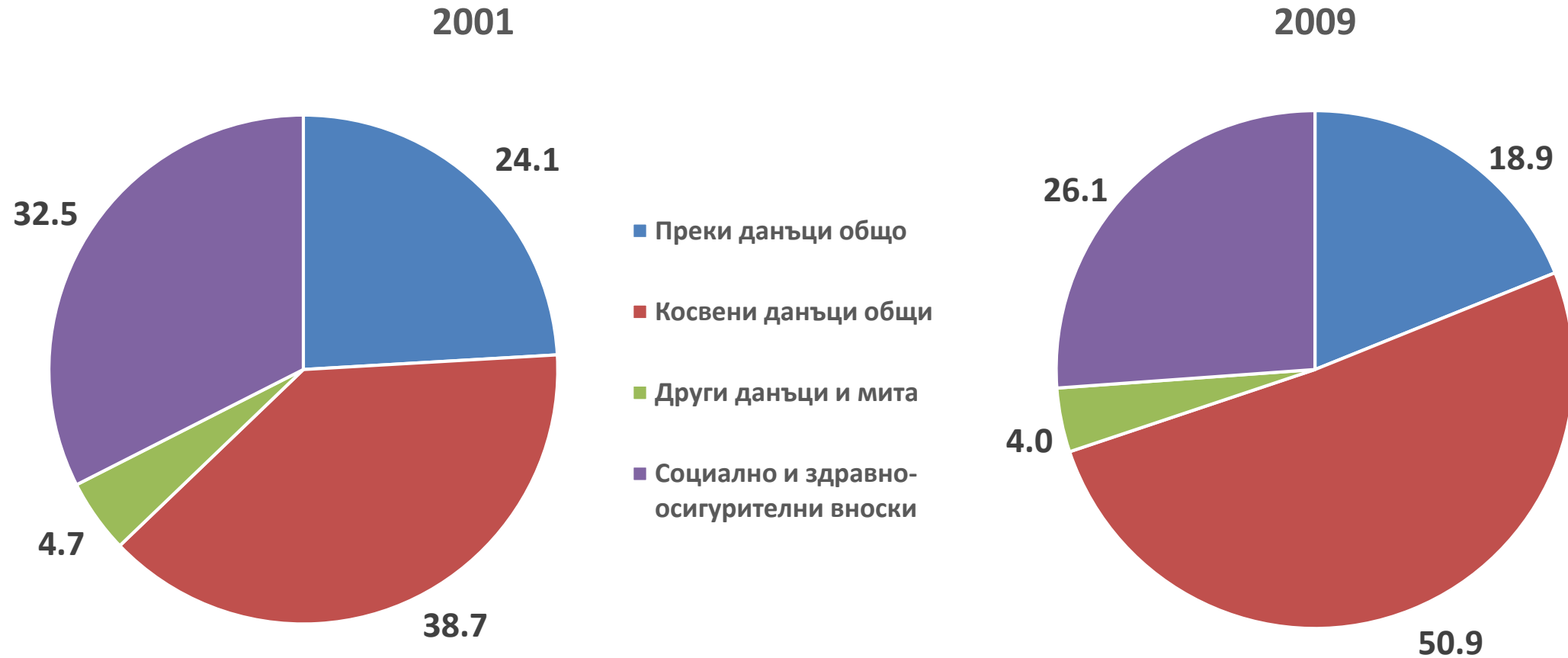
Вид на данъка/осигуровката	2001	2009
Данък при дарение на имущество		
За съпрузи и наследници по права линия	0.5%	Освободени
За наследници по сребрена линия	0.7%	0.4-0.8%
За други наследници	5%	3.3-6.6%
Данък при възмездно придобиване на имущество	2% върху оценката	0.1-3% върху пазарната цена или върху оценката
Данък върху превозните средства - масов	5-степенна скала, започваща от: до 37 kW - 0.135 лв./kW до: над 110 kW – 2.72 лв./kW	5-степенна скала, започваща от: до 37 kW - 0.34-1.02 лв./kW до: над 110 kW – 1.23-3.69 лв./kW

3.5. Различия в данъчната политика 2001-2009, МФ

Фиг. 1 Динамика на структурата на данъчните приходи. МФ,
Статистика на КФП

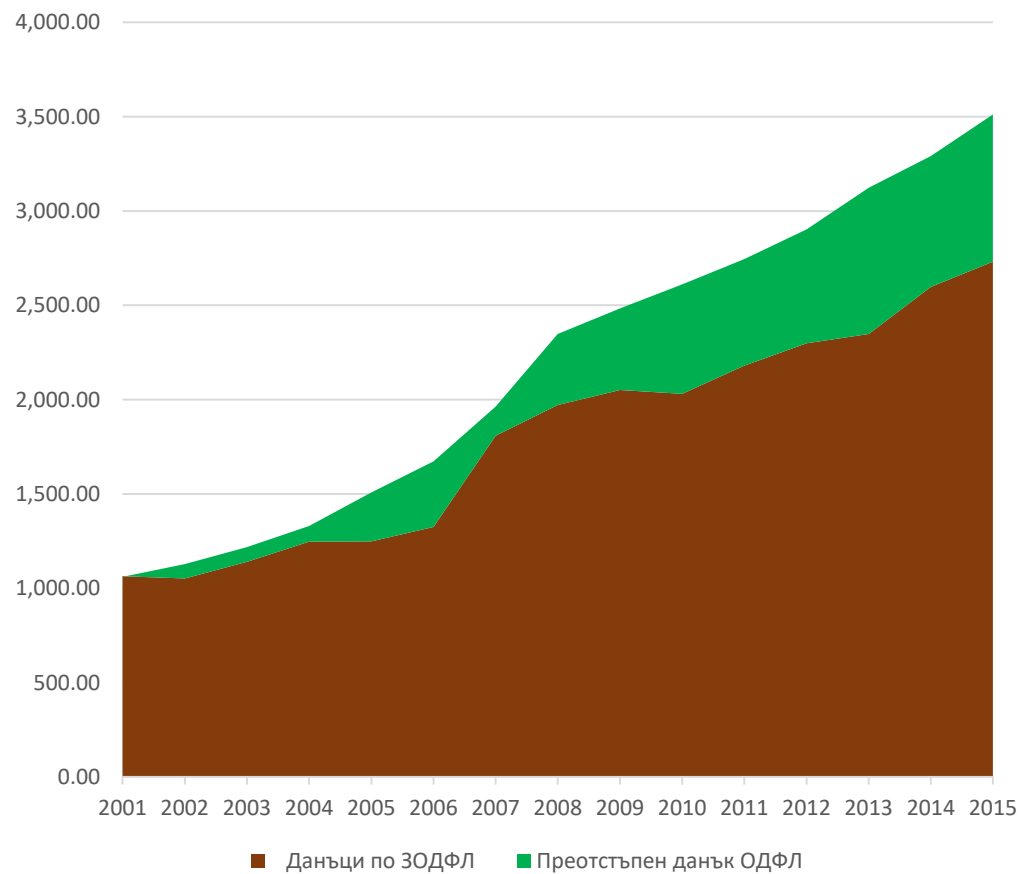

3.6. Различна структура на данъчните приходи, МФ

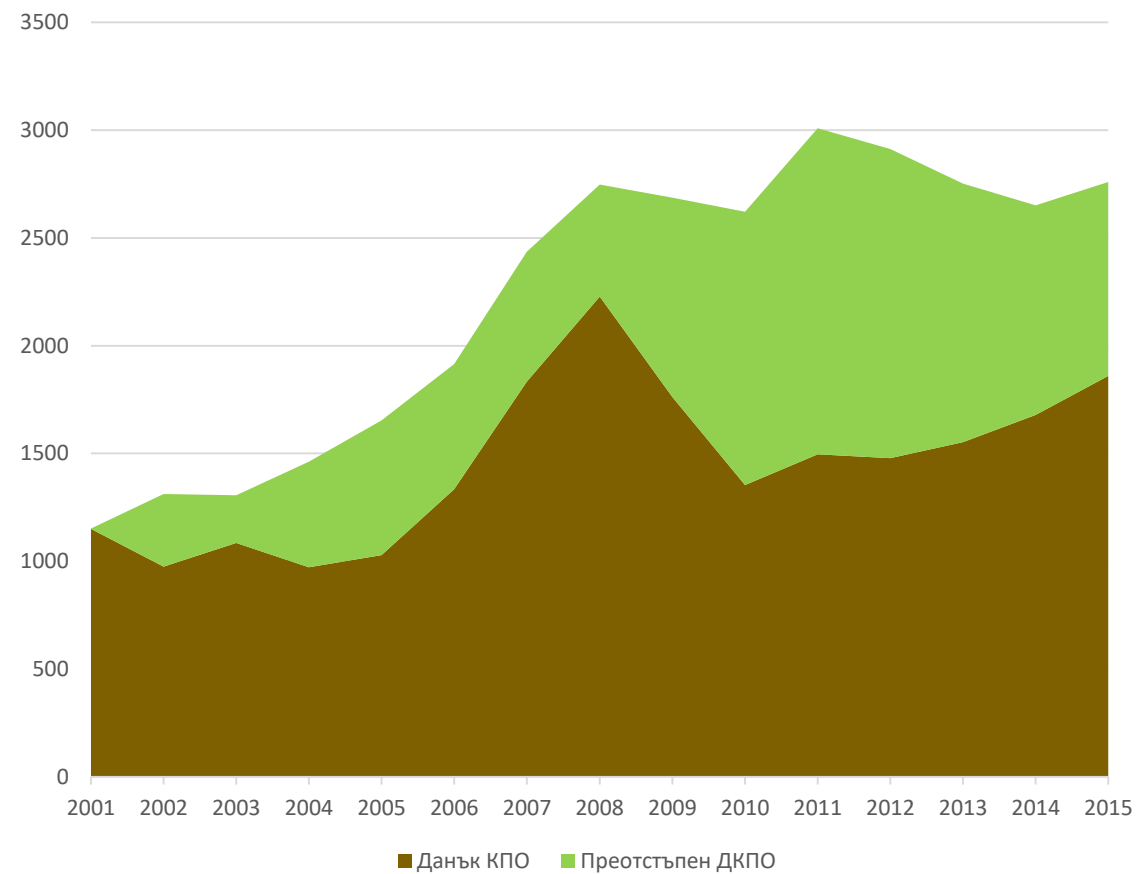

3.7. Преотстъпени преки данъци след 2001

ДОДФЛ и преотстъпен ДОДФЛ след 2001 общо
5 800.3 млн. лева

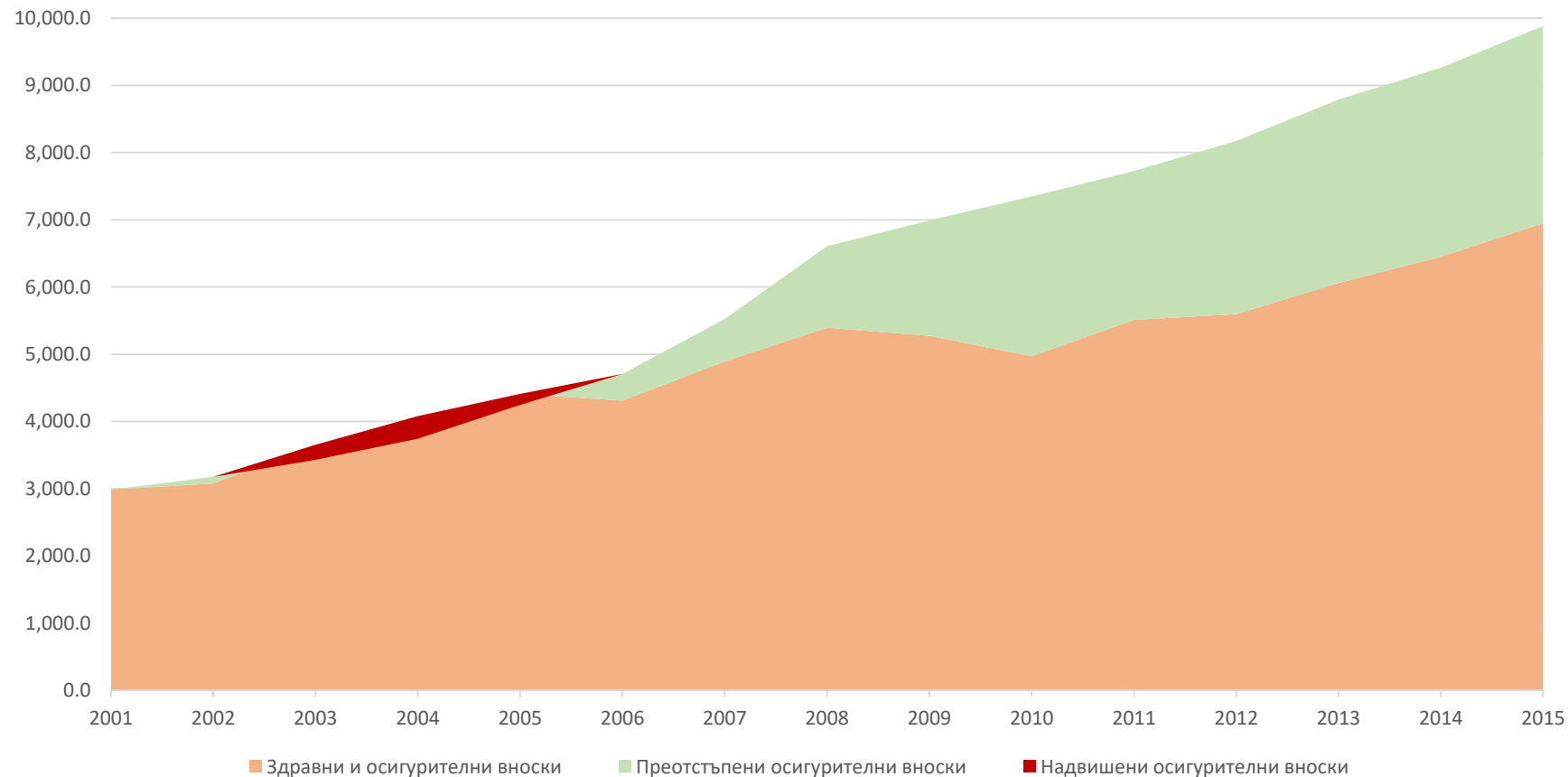

ДКПО и преотстъпен ДКПО след 2001 общо
11 584.4 млн. лева

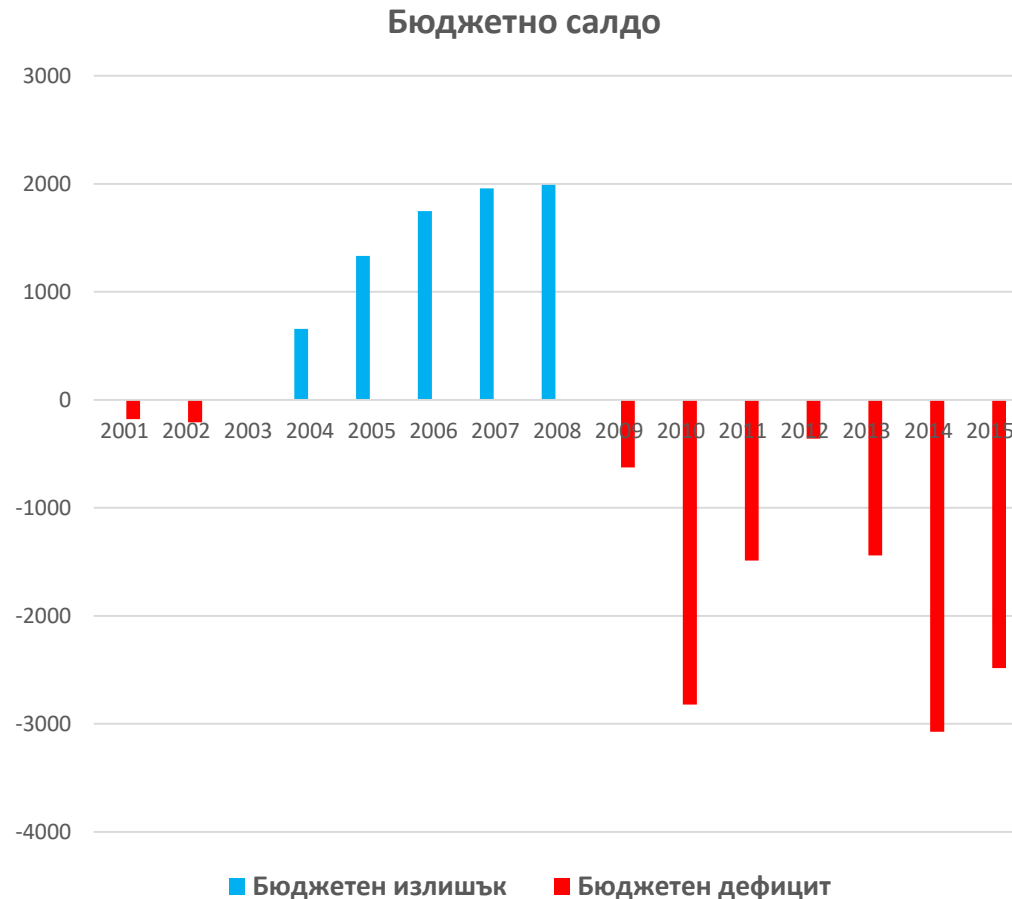
3.8. Преотстъпени осигурителни вноски след 2001

Здравни и осигурителни вноски и преотстъпени след 2001 общо
18 078,1 млн. лева

4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008.

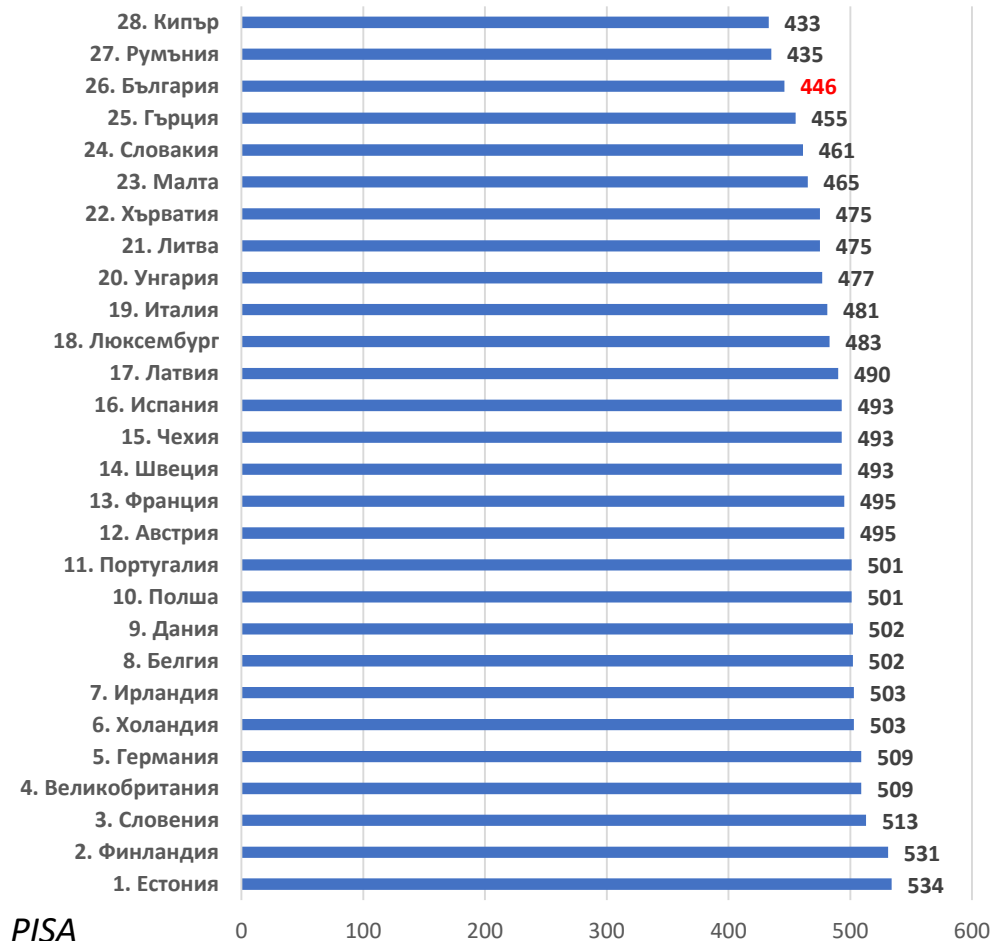
4.1. ДОС не гарантира достатъчно приходи, допуска прекомерни дефицити и нарастване на дълга.

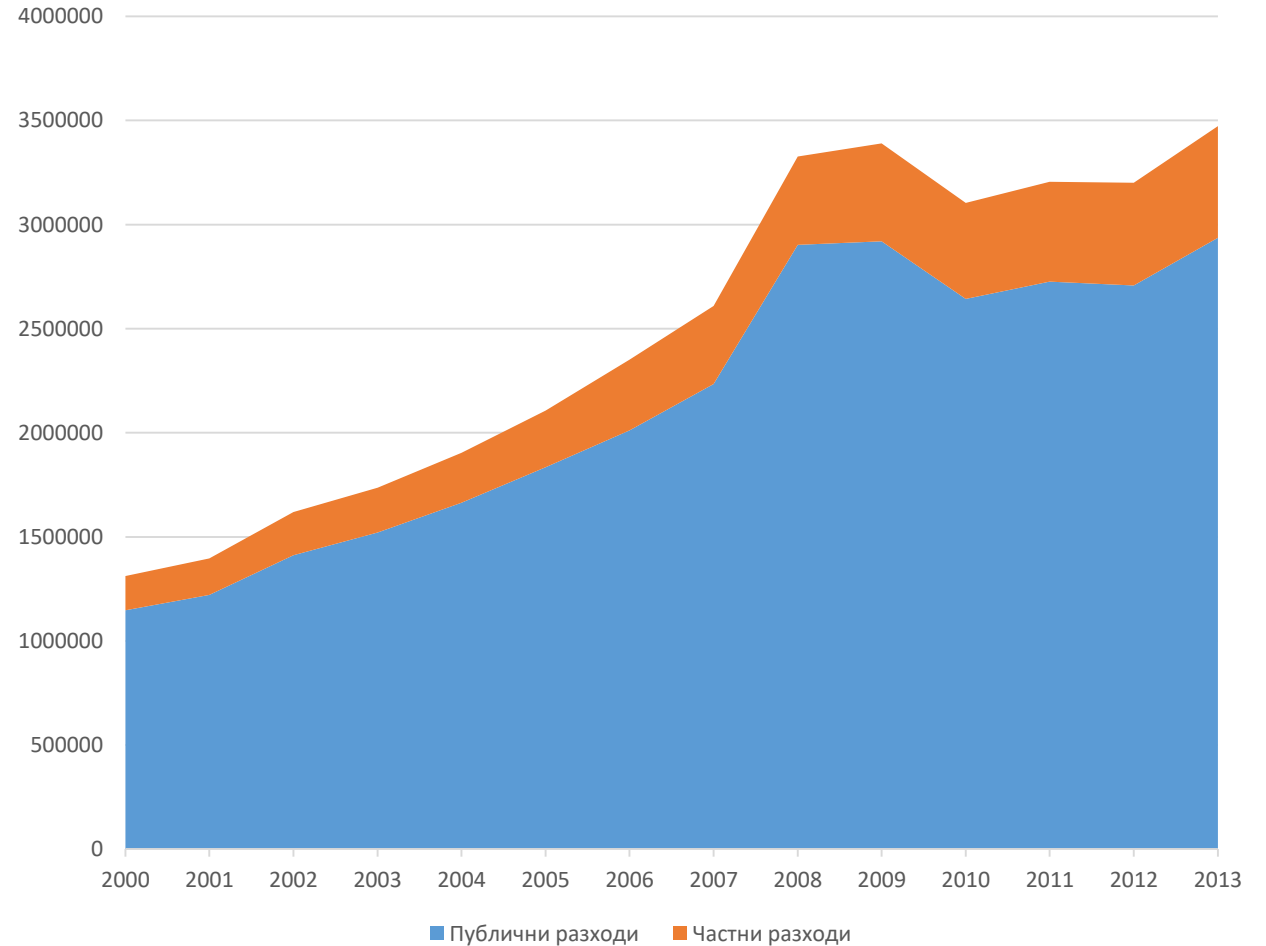
4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008.

4.2. ДОС не гарантира достатъчно приходи, за да може държавата да развива образоването.

Среден резултат в точки на страните от ЕС, 2015

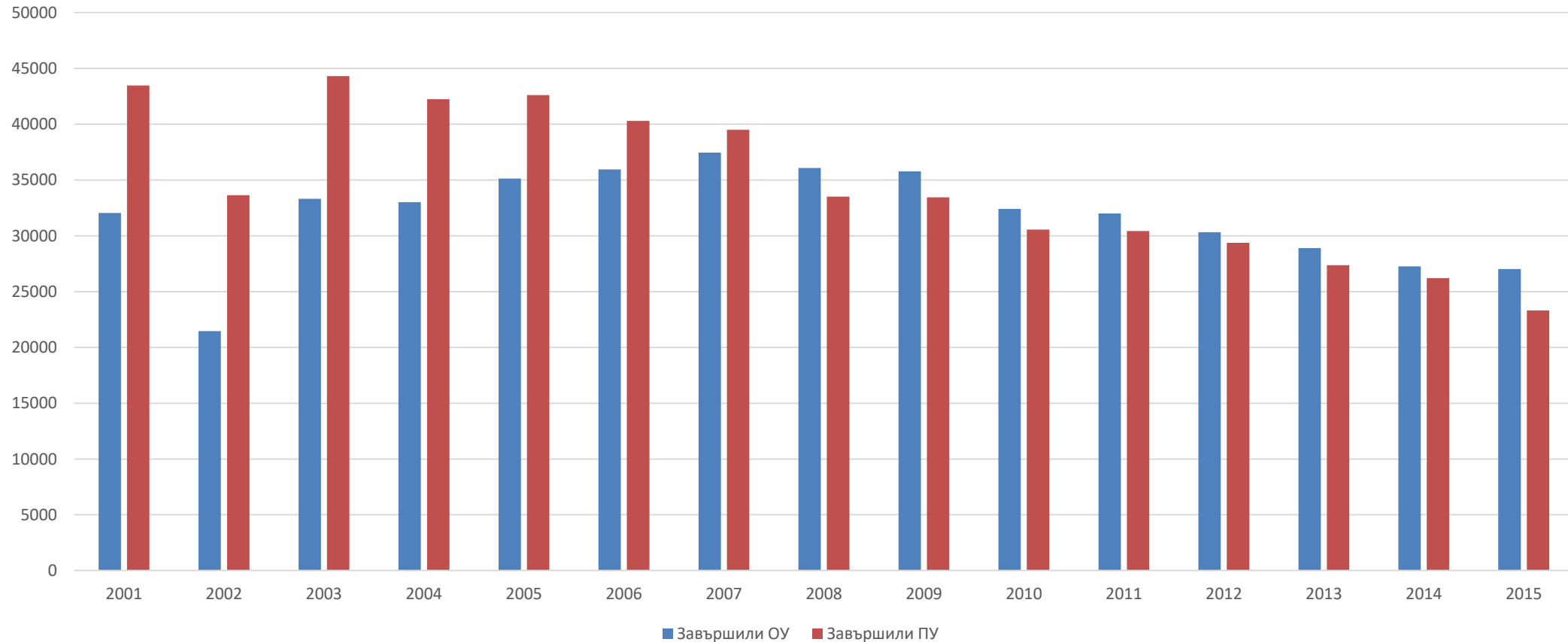

Публични и частни разходи за образование, НСИ

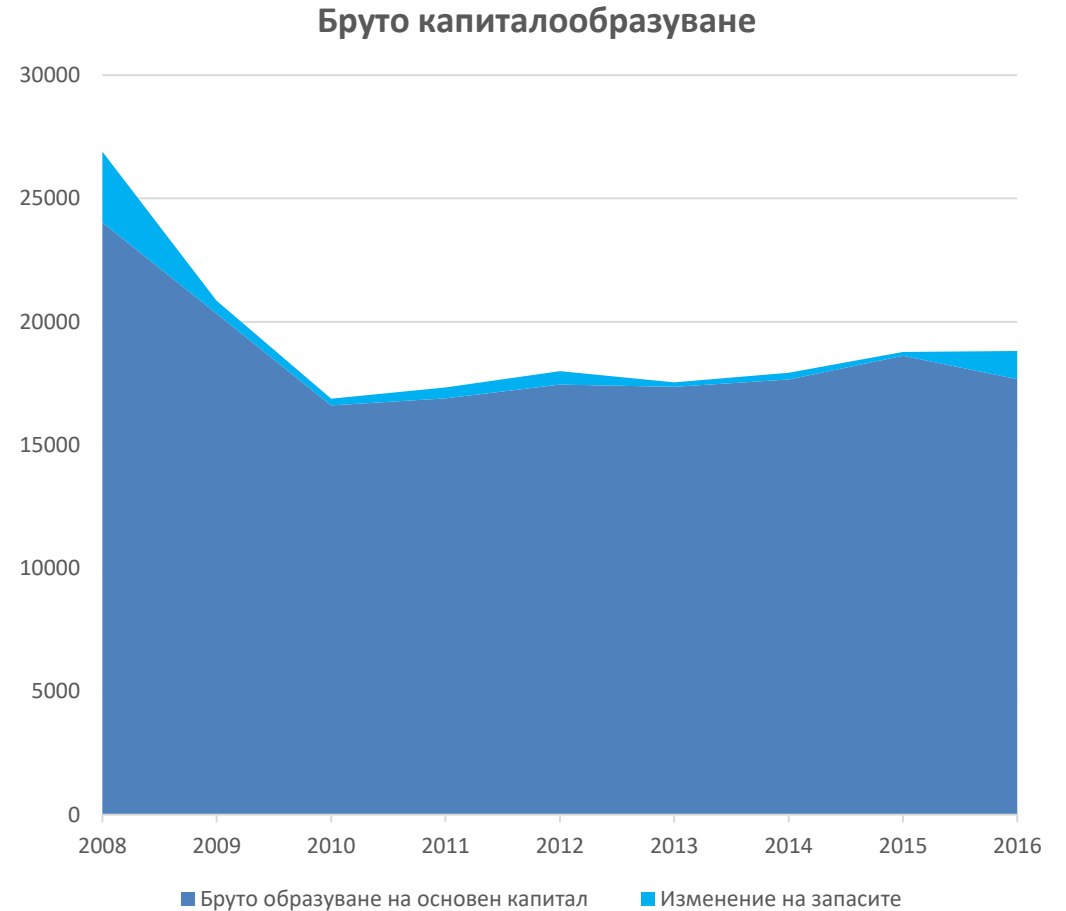
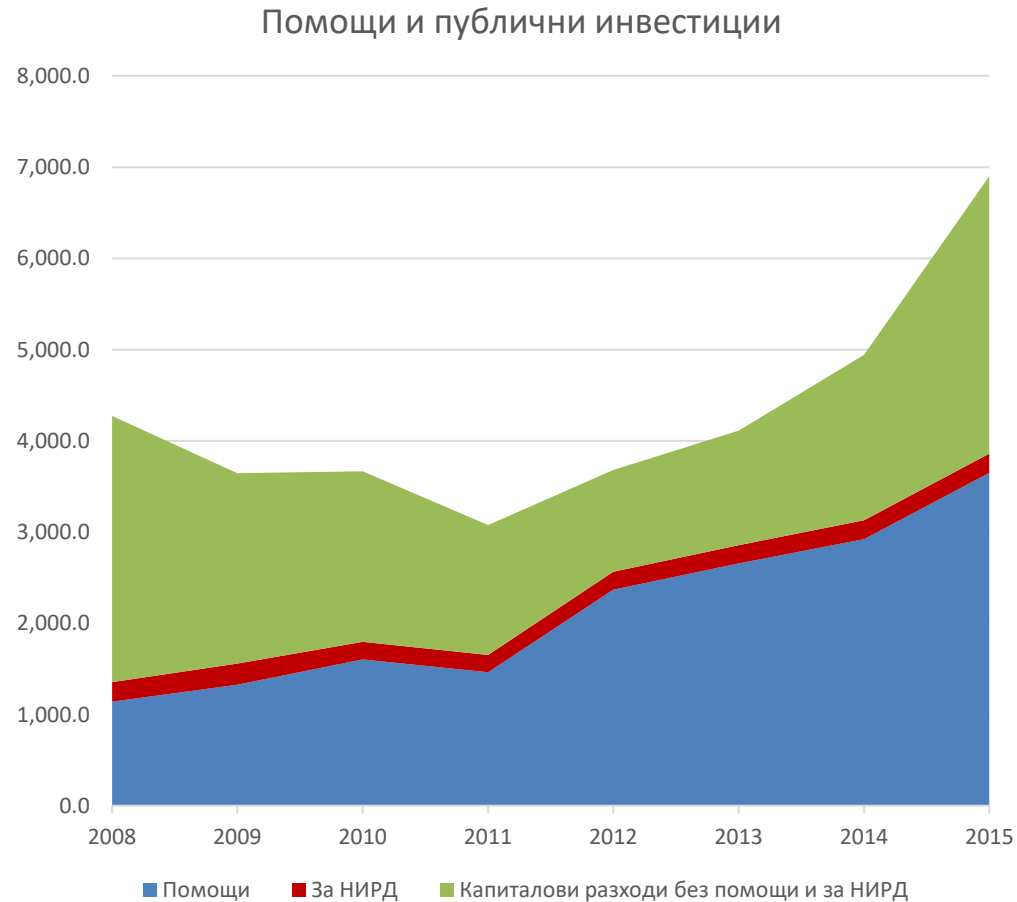
4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008.

Намалява новата работна сила със средна подготовка, НСИ

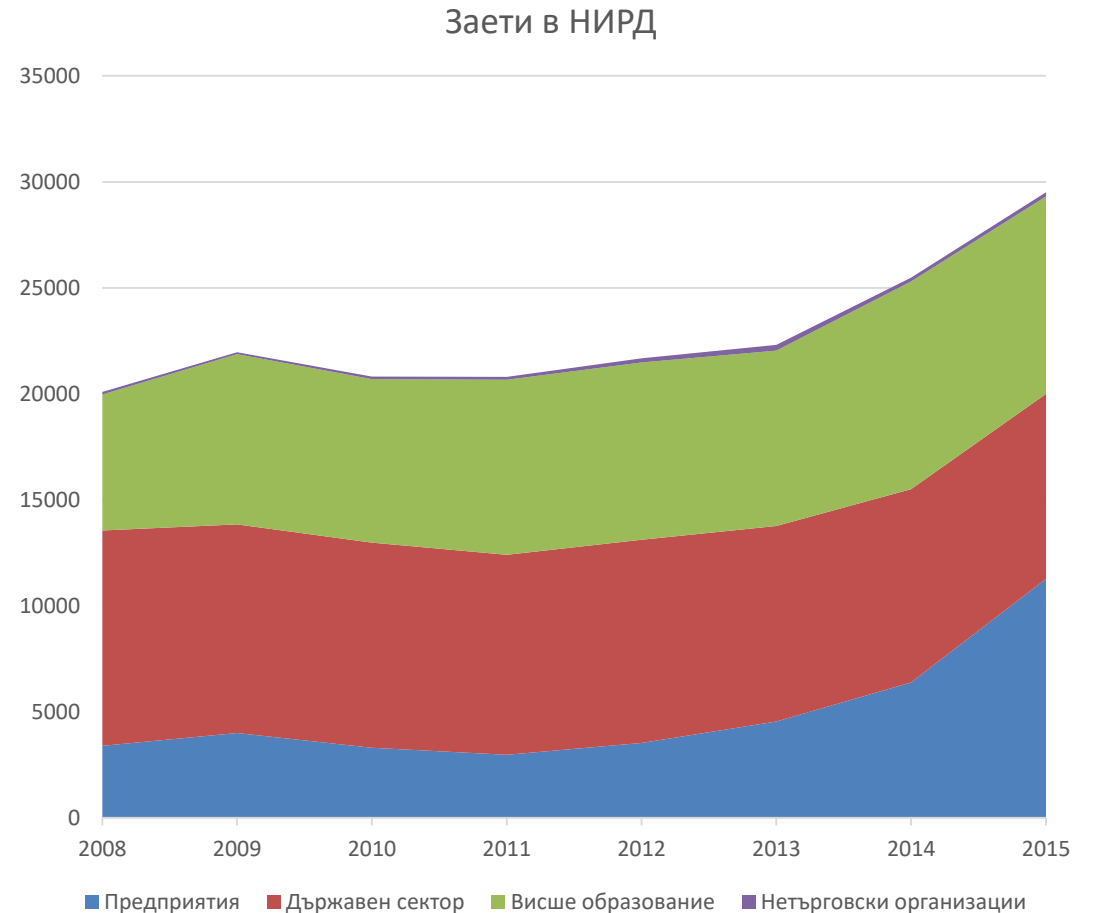
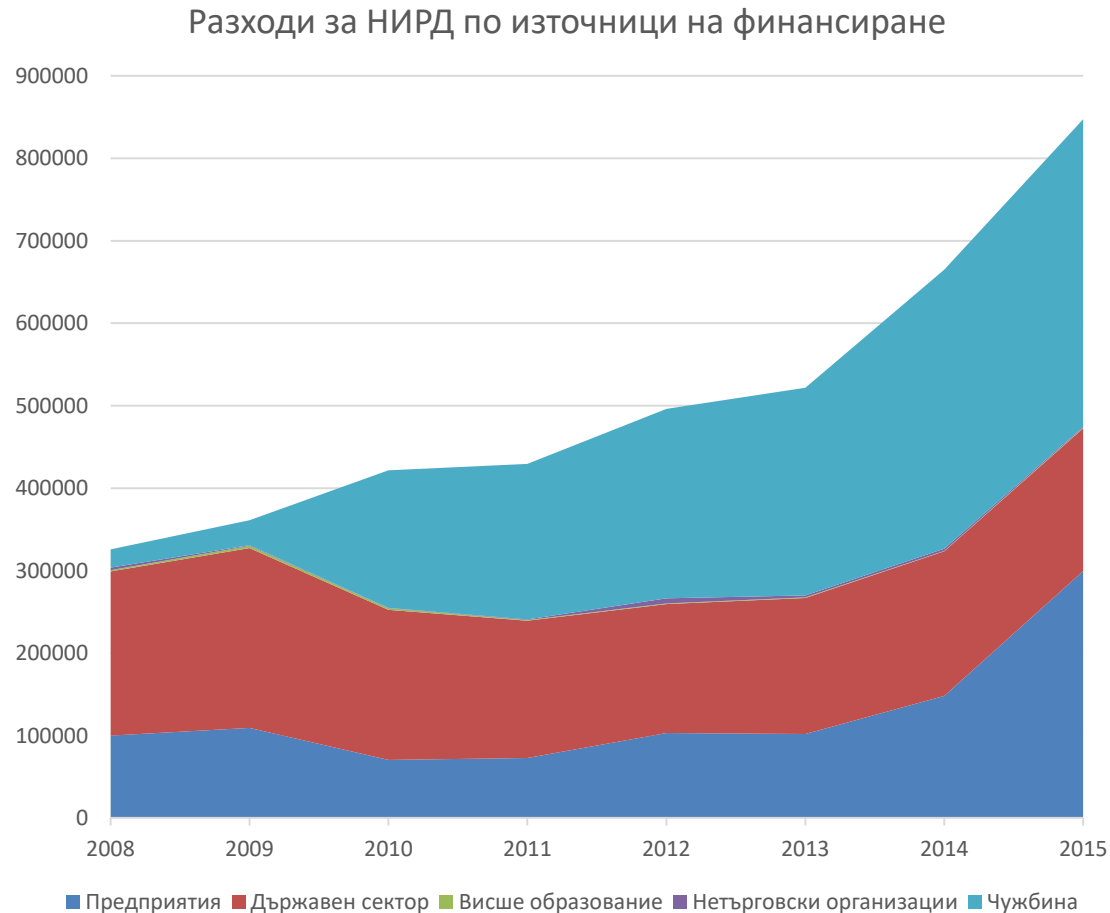
4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008.

4.3.1. Публичните инвестиции и брутото капиталообразуване стагнират под нивото от 2008, НСИ.

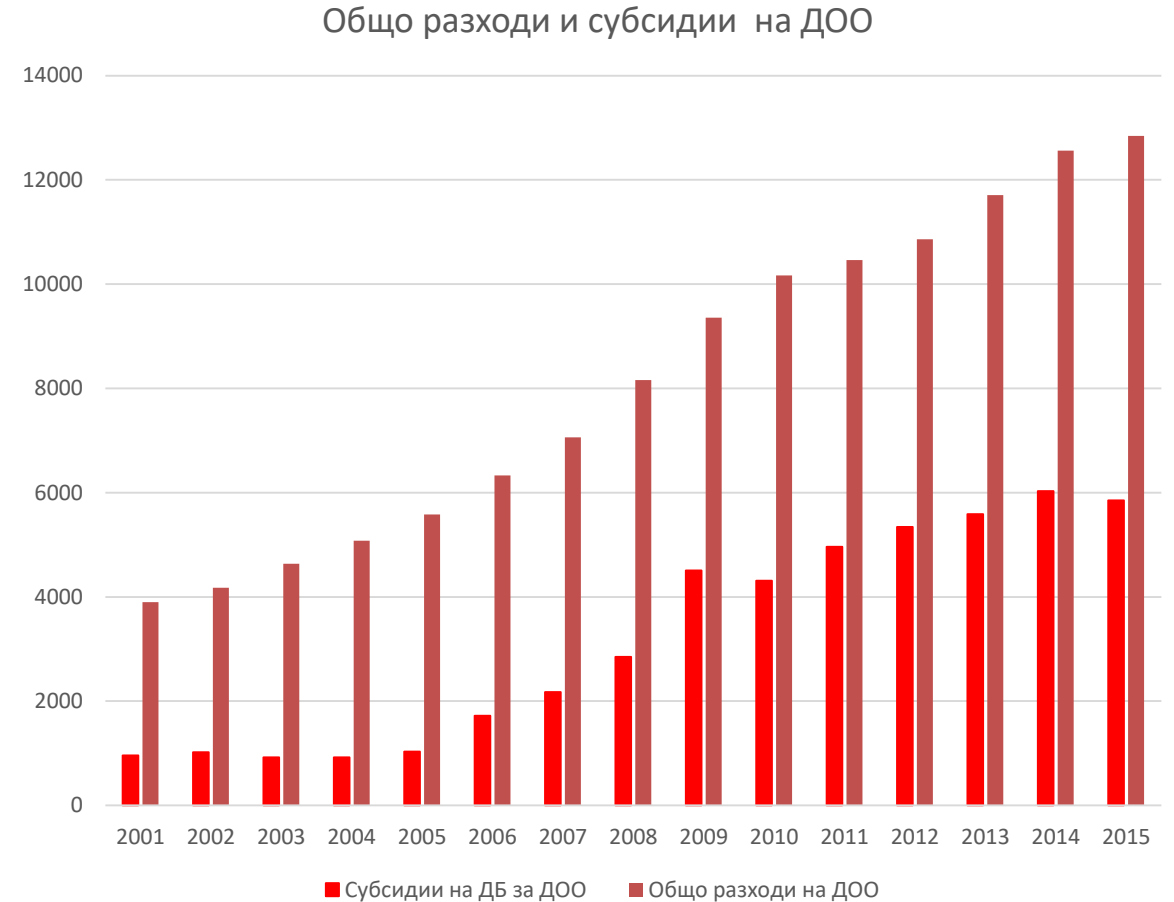
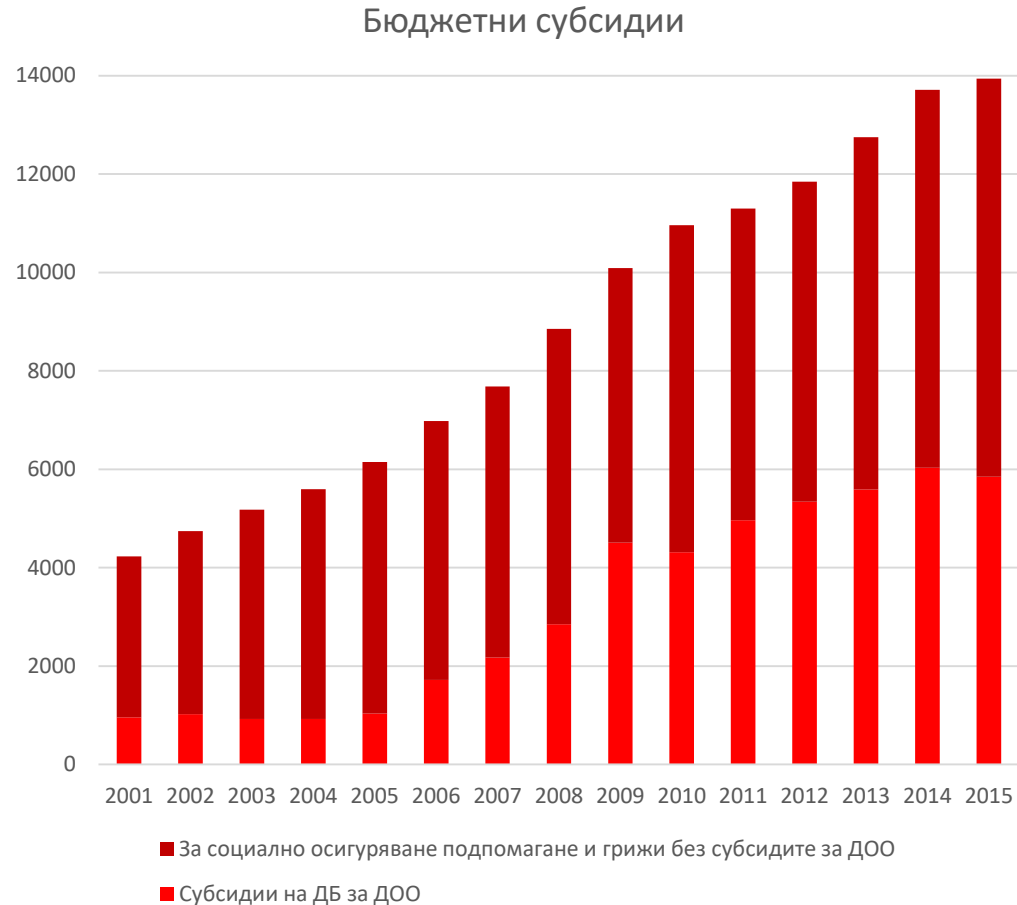
4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008.

4.3.2. Вътрешните източници за финансиране на НИРД надминават нивото от 2009 чак в 2015.

4. Ефикасност на ДОО след промените от 2003-2008, МФ.

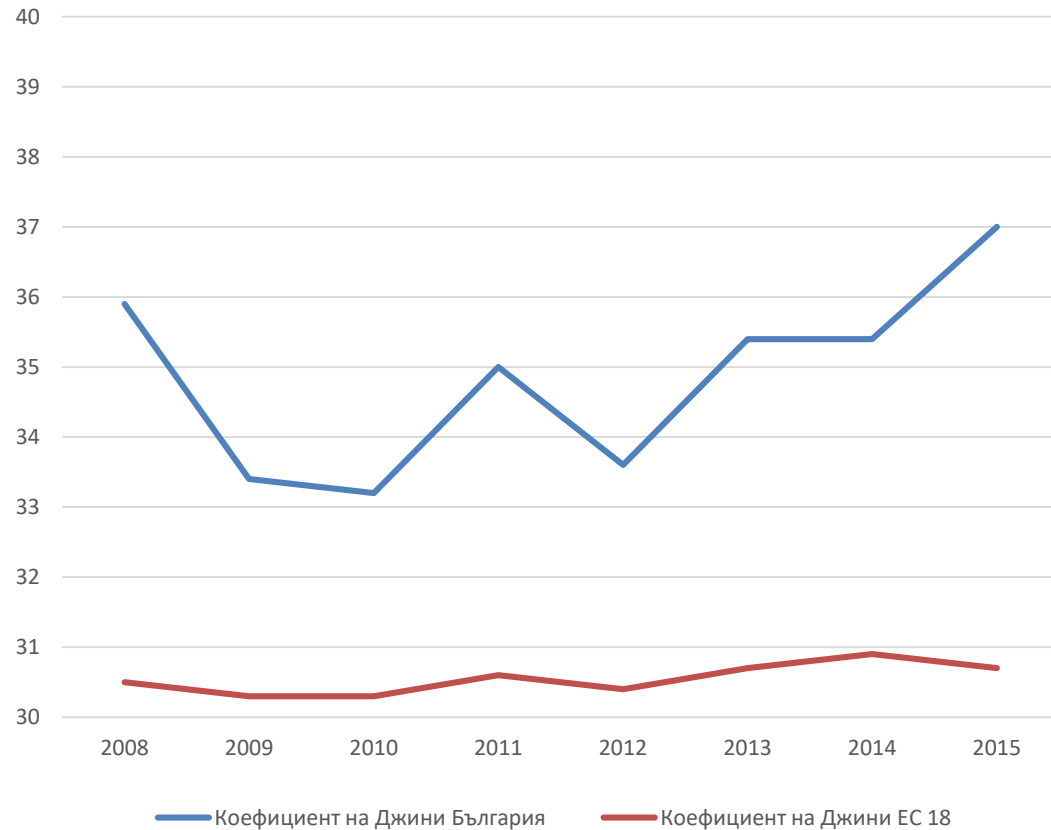
4.5. Социално осигурителните вноски не достигат. Бюджетните субсидии за бюджета на ДОО в 2016 са близо 5 млрд. лева.

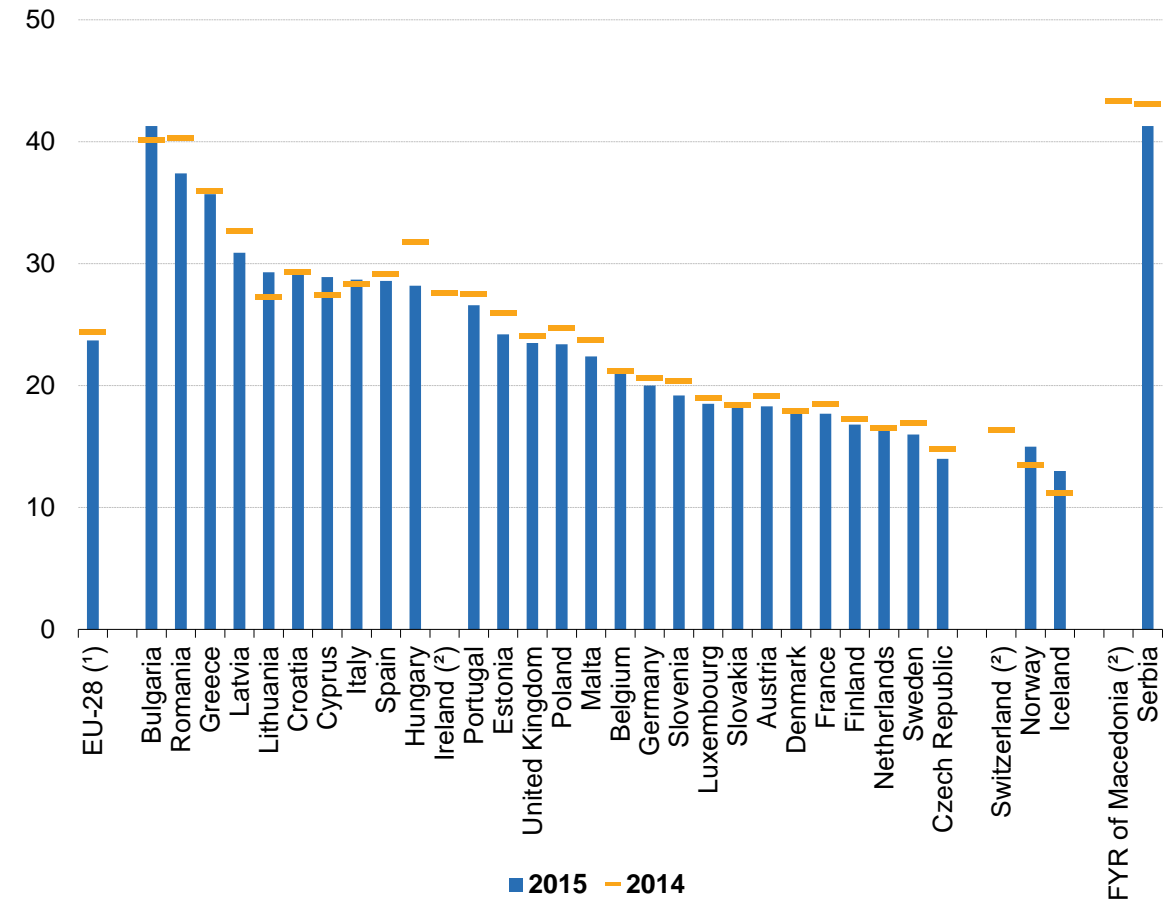
4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008, Eurostat.

4.5. Неравенството не дава шанс на всеки.

Сравнение по неравенство

България е с най-висок риск от бедност и социално изключване в ЕС

4. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008, архив НС.

4.6. Относно насърчените с данъци операции.

Вместо да бъде разрешена ускорена амортизация; да се въведе ставка на данък печалба при реинвестиции; или високо облагане на дивидента при ниско на печалбата, бе намалена ставката на данъка върху печалбата от 20 на 10%, а тази на данъка върху дивидентите на физическите лица на 5%.

Категория активи		2001	Категория активи	2008	2016	
Масивни сгради, инвестиционни имоти, съоръжения, предавателни устройства	I	4	Масивни сгради, инвестиционни имоти, съоръжения, предавателни устройства	I	4	4
Машини, поризводствено оборудване, апаратура	II	20	Машини, поризводствено оборудване, апаратура	II	30	30
Транспортни средства, без автомобили	III	10	Транспортни средства, без автомобили	III	10	10
Всички останали активи	IV	15	Компютри, периферни устройства, софтуер и права за софтуер	IV	50	50
			Автомобили	V	25	25
			Данъчни дълготрайни материални и нематериални активи с ограничен срок на ползване	VI	33,33	33,33
			Всички останали активи	VII	15	15

5. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008

5.1. Причини за ниската ефикасност

```
graph TD; A[5.1.1. Не насърчава новите технологии, а ги препяства със закостенялата си амортизационна система и като стимулира извличането на печалбите от фирмите, а не реинвестирането им за развитие и иновации.] --> B[5.1. Причини за ниската ефикасност]; C[5.1.2. Има неадекватна структура и съотношения; заради което държавата напълно неоснователно субсидира чужди задължения и по този начин ограничава своите възможности да финансира функциите си. В 2017 ще направи с трансфер на 21.2% - повече от 1/5 от своите приходи (4 077 999,7 от 19 221 646,7) от държавния бюджет за фонд „Пенсии“ на ДОО данъчни приходи;] --> B; D[5.1.3. Субсидира разходите за заплащане на заетите и по този начин препяства, като прави неефективно, въвеждането на иновации и нови технологии. Основният стимул за въвеждане на нови технологии са високите разходи за заплащане на заетите. Този стимул не действа или действа много ограничено при българската ДОС] --> B;
```

5.1.1. Не насърчава новите технологии, а ги препяства със закостенялата си амортизационна система и като стимулира извличането на печалбите от фирмите, а не реинвестирането им за развитие и иновации.

5.1.2. Има неадекватна структура и съотношения; заради което държавата напълно неоснователно субсидира чужди задължения и по този начин ограничава своите възможности да финансира функциите си. В 2017 ще направи с трансфер на 21.2% - повече от 1/5 от своите приходи (4 077 999,7 от 19 221 646,7) от държавния бюджет за фонд „Пенсии“ на ДОО данъчни приходи;

5.1.3. Субсидира разходите за заплащане на заетите и по този начин препяства, като прави неефективно, въвеждането на иновации и нови технологии. Основният стимул за въвеждане на нови технологии са високите разходи за заплащане на заетите. Този стимул не действа или действа много ограничено при българската ДОС

5. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008

5.2. Заключение:

5.2.1. Между 2003-2008 ДОС е създавана без съобразяване с фискалните цели. Над основната фискална цел доминира либералния възглед за „малката държава“, който не спомага за развитието на науката, иновациите и технологиите

5.2.2. Държавата няма достатъчно приходи, за да изпълнява възложените ѝ по закон функции, да развива икономическата и социалната среда, човешкия капитал, и да насърчава науката, иновациите и технологиите. Процентът на данъчните постъпления и социалните вноски от БВП в България е бил 28% (трети най-нисък в страните-членки) при средно за ЕС от 40% и 41,4% за еврозоната.

5.2.3. От сегашната ДОС не може да се очаква на постигне в бъдеще своите цели. Създадените преди 16 г. пазари са изчерпали своите нови ефекти; инвестиционният балон се е спукал преди 9 години; не може да се очакват допълнителни ефекти от присъединяването на страната към ЕС.

5. Ефикасност на ДОС след промените от 2003-2008

5.2. Заключение:

5.2.3. При влошаване на демографските характеристики и на качествата на човешкия капитал, при все по-големия износ, ДОС ще стимулира евтиния труд, ще препятства иновациите и ще спомага да се изнася субсидиран труд.

5.2.4. Социално-осигурителните вноски следва да покриват разходите за ползващите ги. Данъчна реформа трябва да ограничи и в бъдеще да сведе до минимум субсидиите за фонд „Пенсии“. Косвен ефект от посъпването на разходите за труд ще бъде внедряването на иновации и технологии.

5.2.5. Местните данъци и такси следва да се съобразят с фискалните цели за намаляване на неравенството и насърчаване на инвестициите - например, такса смет да е само заплащане на услугата, а не скрит данък.

5. Четири конкретизации на фискалните цели

5.1

- Достатъчно приходи за развитие на икономическа среда и на човешкия капитал, като ключови фактори за въвеждане на иновации и нови технологии.

5.2

- Осигурителните вноски да финансират всички разходи на ДОО и да стимулират въвеждането на нови технологии.

5.3.

- Съотношението между преките и косвените данъци да се измени в посока на нарастване тежестта на преките, за да препятства износ на субсидиран труд.

5.4.

- ЗОДФЛ и ЗМДТ да съдействат за намаляване на неравенството и бедността и да насърчават инвестициите; такса смет – на принципа който замърсява повече – плаща повече.

Благодаря за вниманието